

Tisdagen den
24 april 1979

Tisdagen den 24 april

Kl. 15.00

§ 1 Talmannen meddelade att till kammaren inkommit läkarintyg för *Kerstin Andersson* i Kumla, som var sjukskriven under tiden den 17 april–den 10 juni.

Erforderlig ledighet beviljades.

Talmannen anmälde att *Gunnar Ström* (s) fr. o. m. den 25 april skulle tjänstgöra som ersättare för *Kerstin Andersson* i Kumla.

*Om kostnaderna
för anskaffning av
ett nytt lätt attack-
flygplan*

§ 2 Om kostnaderna för anskaffning av ett nytt lätt attackflygplan

Försvarsministern LARS DE GEER erhöll ordet för att besvara *Per Unckels* (m) den 17 april anmälda fråga, 1978/79:492, och anförde:

Herr talman! *Per Unckel* har frågat mig varför regeringen underlåtit att för riksdagen redovisa de lägre kostnader för SK 38/A 38 som enligt hans mening uppenbarligen nu är de mest aktuella och relevanta.

Per Unckel har upprepat den fråga han ställde till mig den 6 mars i år och som jag utförligt besvarade i denna kammare i en debatt med *Per Unckel* den 20 mars.

Vad beträffar de 300 milj. kr. som skulle sparas vid en samordning av marinens och flygvapnets anskaffning av sjömålsrobotar ber jag att få hänvisa till de detaljerade svar jag lämnade *Per Unckel* i denna debatt.

Något erbjudande om en rabatt på 200 milj. kr. för flygplan SK 38/A 38 har inte inkommit till regeringen.

PER UNCKEL (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka försvarsministern för svaret på min fråga.

Samtidigt ber jag både herr försvarsministern och talmannen om tillgift för att jag har ställt en likartad fråga igen, och jag försäkrar att från min sida skall debatten inte pågå i fullt så många repliker som när försvarsministern och jag sist hade anledning att mötas.

Jag måste medge att jag är litet förvånad över det svar som försvarsministern har gett på denna förnyade fråga. Det är faktiskt inte samma fråga, utan det är en fråga som är ställd med anledning av att vissa av de uppgifter vi då diskuterade här i kammaren nu har blivit bekräftade av det företag som har erbjudit regeringen den prisreduktion som föregående och denna debatt faktiskt gäller. De uppgifter som företaget har meddelat offentligt, bl. a. i en artikel i Svenska Dagbladet, har man också senare bekräftat vid en personlig

Tisdagen den
24 april 1979

*Om kostnaderna
för anskaffning av
ett nytt lätt attack-
flygplan*

kontakt som jag haft med företaget. Enligt företagets mening har alltså de ursprungliga SK 38/A 38-priserna i två omgångar reducerats med sammanlagt 500 milj. kr.

Försvarsministern hänvisar i sitt svar till mig i dag dels till de anföranden han höll i vår föregående debatt, dels till att något ytterligare erbjudande om rabatt på 200 milj. kr. inte inkommit till regeringen. I det första hänseendet måste försvarsministern väl mena den del av debatten där han sade: "Något underlag för att det hela skulle kunna bli ett antal hundra miljoner billigare genom en sjömålsrobotoffert har regeringen inte haft."

Mera exakt har försvarsministern inte uttryckt sig. På den punkten hävdar alltså företaget att man har erbjudit regeringen en uppgörelse som kunde ha inneburit ytterligare besparingar. Är det möjligen i uttrycket "något underlag" som knuten till vår oenighet ligger? Har det eller har det inte, Lars De Geer, inkommit några som helst erbjudanden, muntliga eller skriftliga, till någon i regeringen om ett lägre pris i detta hänseende?

Som svar på den andra frågan säger alltså Lars De Geer:

"Något erbjudande om en rabatt på 200 milj. kr. för flygplan SK 38/A 38 har inte inkommit till regeringen."

Nu var det emellertid inte om detta jag frågade. Om försvarsministern läser frågan så finner han att det står ordagrant: "-- SK 38/A 38-paketets pris med ytterligare 200 milj. kr." Det är möjligen så att något erbjudande om prisreduktion på själva flygplanet inte har inkommit till regeringen. Det har jag heller aldrig någonsin hävdad. Frågan är emellertid: Har något ytterligare erbjudande om reduktion på paketet SK 38/A 38 med vapen, muntligen eller skriftligen kommit till regeringen, försvarsministern, statsministern eller någon annan som möjligen har kunnat tjäna som mottagare av sådana meddelanden från företaget? Försvarsministern vill väl ändå inte anklaga ledningen för Saab-Scania för att medvetet och offentligen gå ut med falska uppgifter i en debatt som trots allt gäller framtiden för den svenska flygindustrin.

Försvarsministern LARS DE GEER:

Herr talman! Jag vill svara Per Unckel att man måste ha vissa pretentioner på vad för slags erbjudande det rör sig om och hur det överlämnas för att en regering skall kunna godkänna det som ett meddelande.

När det gäller de här 200 miljonerna – ett belopp som hela paketet skulle kunna reduceras med och som Per Unckel kryptiskt antyder att vi i något sammanhang borde ha fått besked om – vet inte jag den dag som i dag är vilket belopp Per Unckel talar om. Jag konfererade i går med chefen för försvarets materielverks flygavdelning. Han visste inte vilket belopp som avsågs. Jag har förhört mig med försvarsdepartementets personal om huruvida och i vilket sammanhang vi skulle ha fått meddelande om någon sådan generell rabatt. Ingen där visste vilket belopp som avsågs.

Jag har svårt att föreställa mig att man vid en affär där det rör sig om så många miljarder som i fråga om detta attackplan kan dra slutsatsen att vi erbjudits rabatt på grundval av rykten eller samtalsvis framförda påståenden.

*Om kostnaderna
för anskaffning av
ett nytt lätt attack-
flygplan*

För att regeringen skall kunna utgå från att vi fått ett erbjudande om en rabatt måste vi rimligtvis ha fått ett sådant skriftligt eller per telex till försvarsdepartementet. I det här fallet har varken försvarsdepartementet eller försvarets materielverk fått något sådant erbjudande.

PER UNCKEL (m):

Herr talman! Varken i denna eller i tidigare debatter med försvarsministern om den här frågan har jag hävdat att det överbringats några skriftliga erbjudanden. Men erbjudanden kan överbringas i andra former och ändå vara precis lika bindande, t. ex. om de framförs muntligen – det vet säkert försvarsministern som har sysslat med den här typen av verksamhet i andra sammanhang. Till skillnad från vad som varit fallet vid de tidigare meningsutbyten vi haft i frågan säger nu försvarsministern att man skall ha pretentioner på sättet att meddela ett sådant erbjudande. Av detta förstår jag att det uppenbarligen ändå har framförts erbjudanden av ett slag som försvarsministern tidigare har förnekat.

De uppgifter jag talar om, herr försvarsminister, är de som chefen för Saab-Scantias flygdivision har bekräftat i Svenska Dagbladet att han lämnat till regeringen. Jag talar alltså inte om formen för överlämnandet, utan om att han framfört att regeringen haft möjlighet att få det totala priset sänkt med 500 milj. kr.

Nu är det uppenbarligen så att försvarsministern och/eller hans medhjälpare har hört detta sägas. Och då blir min nästa fråga: Vilka slutsatser har försvarsministern dragit av detta? Har försvarsministern tacksamt tagit emot uppgiften om att han kan pressa bort praktiskt taget hela beloppet 600 milj. kr., med vilket SK 38/A 38 av överbefälhavaren anses ligga över den lägre planeringsnivån, och därmed skapa bättre förutsättningar för att vi i Sverige faktiskt skall kunna utveckla ett flygplan som det svenska flygvapnet behöver?

Nej, försvarsministern drar inte några sådana slutsatser, utan han väljer att för riksdagen förtiga att de här uppgifterna över huvud taget har lämnats. Men så gör man inte, herr försvarsminister, om man har något intresse av att slå vakt om den svenska flygindustrins framtid.

Försvarsministern LARS DE GEER:

Herr talman! Jag bestrider, Per Unckel, att jag fått något meddelande om dessa 200 miljoner. Jag har inte fått något sådant vare sig skriftligen eller muntligen. Det har inte framförts något sådant meddelande till försvarsdepartementet och mig veterligt inte heller till försvarets materielverk.

PER UNCKEL (m):

Herr talman! Nu måste vi, herr försvarsminister, klara ut vad som är sagt och vad som inte är sagt, bortsett från detta med pretentioner på kvalitet och former för hur det här meddelandet framförts. Har det till någon i regeringen eller till försvarets materielverk i någon form framförts att priset för SK 38/A

Tisdagen den
24 april 1979

*Om ersättning för
förlust på grund
av att fiskeredskap
skadas av utländsk
krigsmateriel*

38 skulle kunna reduceras i enlighet med vad jag skisserat i min fråga – ja eller nej?

Överläggningen var härmed slutad.

§ 3 Om ersättning för förlust på grund av att fiskeredskap skadas av utländsk krigsmateriel

Försvarsministern LARS DE GEER erhöll ordet för att besvara *Georg Åbergs* (fp) den 1 februari anmälda fråga, 1978/79:325, och anförde:

Herr talman! Georg Åberg har frågat mig, om de militära myndigheterna kan medverka till att yrkesfiskarna som vållas förluster på grund av att de får utländsk krigsmateriel i sina redskap, får dessa förluster ersatta av det land varifrån materielen kan härledas.

Det har förekommit och förekommer alltjämt att föremål som tillhör vår försvarsmakt finns på sådana platser att de kan orsaka skador på fiskeredskap. Militära myndigheter medverkar vid reglering av anspråk på ersättning för sådana skador. Försvarets civilförvaltning kan utge viss ersättning av billighet eller som bärgningslön eller skadestånd.

Det är naturligt att militära myndigheter medverkar vid reglering av ersättningsanspråk, som grundar sig på den svenska försvarsmaktens verksamhet. Detta naturliga samband föreligger inte i fråga om anspråk med anledning av utländsk militär verksamhet. Det är ändå rimligt att våra militära myndigheter i viss utsträckning medverkar även i dessa fall. Jag tänker då på fall när det behövs militära fackkunskaper för att exempelvis identifiera eller oskadliggöra utländsk militär materiel. I övrigt är det inte en uppgift för våra militära myndigheter att medverka till att yrkesfiskare får ersättning av annan stat för skador som har orsakats av den statens militära verksamhet.

GEORG ÅBERG (fp):

Herr talman! Jag ber att få tacka försvarsministern för svaret på min fråga. Jag kan verifiera de goda förhållanden som på det här området råder mellan de militära myndigheterna och fiskarna. Det är riktigt att de militära myndigheterna ofta hjälper till. Men kvar står tyvärr det tråkiga faktum att det då och då händer att fiskarna får minor eller andra militära föremål av utländskt ursprung i sina redskap. När sådant händer får fiskarna själva stå för kostnaderna.

Man kan anföra en hel del exempel. I handen har jag en redogörelse för ett fall. Det rör sig om en relativt liten summa, 5 000 kr., som fiskelaget förlorade. Fiskelaget var i förbindelse med västkustens örlogsbas som i sin tur vidarebefordrade ärendet till försvarets civilförvaltning, som så småningom meddelade fiskelaget att man inte kunde hjälpa till med någon ersättning, eftersom det här var fråga om en tysk mina.

Det är tråkigt att det skall vara på det sättet, och jag är litet grand

*Om ersättning för
förlust på grund
av att fiskeredskap
skadas av utländsk
krigsmateriel*

missbelåten med den allra sista meningen i försvarsministerns svar, där det sägs att de militära myndigheterna inte på något sätt kan medverka till att yrkesfiskarna får ersättning, då det rör sig om skador som har orsakats av en annan stats militära verksamhet. Jag skulle gärna ha sett att det hade funnits en liten fingervisning om hur fiskarna skall gå till väga för att komma till rätta med de här problemen. För inte länge sedan förlorade ett fiskelag 25 000–30 000 kr., och vart man än vänder sig får man svaret att det inte finns någon möjlighet att hjälpa, därför att det rör sig om utländska militära myndigheters aktioner. Jag vill fråga försvarsministern: Har man inte på försvarsdepartementet eller på militärt håll, då den här frågan aktualiserats gång på gång, diskuterat fiskarnas möjligheter att få ersättning, så att de slipper att ensamma ta de smällar som de här förlusterna innebär?

Försvarsministern LARS DE GEER:

Herr talman! I likhet med Georg Åberg har jag uppfattningen att det är angeläget att i möjligaste mån förhindra att människor och miljö utsätts för skador eller ekonomiska olägenheter i samband med att ammunitionseffekter påträffas. Även om det är uppenbart att ersättning, enligt de regler som gäller internationellt, inte kan utgå för vissa skador, kan ju fiskare, deras organisationer och fackmyndigheter söka finna lämpliga lösningar, exempelvis genom att arbeta fram konventionsförslag, skapa möjligheter för fiskare att försäkra sig och liknande.

På den sista konkreta frågan vill jag svara Georg Åberg att under särskilt ömmande omständigheter har i gången tid viss ersättning utgått från svenska staten, även om skadorna har orsakats av utländska militära ammunitionseffekter. Det finns alltså möjlighet i vissa ömmande fall att få ersättning från svenska staten även då skador är orsakade av utländska ammunitionseffekter.

GEORG ÅBERG (fp):

Herr talman! Jag skulle vilja skicka med försvarsministern den rekommendationen till försvarsdepartementet att man anstränger sig för att finna någon form för förhandlingar med de stater det gäller. Jag känner också till att det har funnits tillfällen då man har trätt in i ömmande fall. Men nog bör det finnas möjligheter för försvarsdepartementet att ta upp underhandlingar med berörda länder.

Däremot är jag litet grand förvånad över att försvarsministern säger att fiskets organisationer skulle kunna arbeta fram konventionsförslag, som kan lösa de här frågorna. Det ligger väl knappast på fackliga organisationer att arbeta med konventioner i det mellanstatliga samarbetet. Det bör ändå ligga på regeringsplanet.

Försvarsministern LARS DE GEER:

Herr talman! Jag avsåg att vi skall arbeta för att få fram förslag till konventioner från svensk sida. Jag vill vidare hänvisa till att det faktiskt finns en framställning från länsstyrelsen i Kristianstads län till regeringen om

Tisdagen den
24 april 1979

*Meddelande om
interpellationssvar*

Om omhändertagandet av miljöfarligt avfall

översyn av behovet av åtgärder för att förhindra skador av stridsgasladdad ammunition och om utredning om behovet av ersättning i samband med dylika skador. Framställningen har av regeringen remitterats till läskerstyrelsen, som har samrått med försvarets forskningsanstalt och Sveriges fiskares riksförbund. Remissyttrandena har ännu inte kommit regeringen till handa. När de gör det finns det kanske ett bättre underlag för ett positivare svar på frågan.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 4 Meddelande om interpellationssvar

1978/79:170 om produktkontrollnämndens register, m. m.

Jordbruksministern ERIC ENLUND:

Herr talman! Interpellationen 1978/79:159 om produktkontrollnämndens register m. m. har jag på grund av tidsbrist inte kunnat besvara inom föreskriven tid. Enligt överenskommelse med interpellanten Maj Britt Theorin kommer svar att lämnas den 21 maj.

§ 5 Om omhändertagandet av miljöfarligt avfall

Jordbruksministern ERIC ENLUND erhöll ordet för att besvara *Ella Johnssons* (c) den 26 mars anmälda fråga, 1978/79:455, och anförde:

Herr talman! Ella Johnsson har frågat mig när regeringen kommer att fatta avgörande beslut om uppförande av en anläggning för slutbehandling och förvaring av miljöfarligt avfall.

Genom beslut av riksdag och regering år 1975 har ansvaret för insamlingen av det miljöfarliga avfallet lagts på kommunerna, och ansvaret för det slutliga omhändertagandet har lagts på det samhällsägda företaget Svensk Avfallskonvertering AB (SAKAB). För att klara den uppgiften har SAKAB planerat att uppföra en central behandlingsanläggning för miljöfarligt avfall på fastigheten Norrtorp, som ligger inom Kvarntorpsområdet i Kumla kommun.

Koncessionsnämnden för miljöskydd lämnade i december 1978 tillstånd till SAKAB att uppföra och driva ifrågavarande anläggning i Norrtorp. Beslutet har överklagats till regeringen av statens naturvårdsverk m. fl. I besvären ifrågasätter naturvårdsverket den valda lokaliseringen. Kumla kommun och länsstyrelsen i Örebro län, vilka tidigare har tillstyrkt planerna att förlägga anläggningen till Norrtorp, har nyligen beslutat att i yttrande över besvären nu avstyrka denna lokalisering.

Med hänsyn främst till kommunens och länsstyrelsens ändrade inställning anser regeringen att alternativ till den planerade utbyggnaden i Norrtorp bör prövas. Regeringen kommer därför att tillkalla en särskild utredare, som får i

uppdrag att studera alternativa platser där ett uppförande av SAKAB:s centrala behandlingsanläggning framstår som möjlig.

Ett av de alternativ som utredaren bör studera bör vara Stora Vika i Nynäshamns kommun, där Cementa AB har föreslagit att förbränning av miljöfarligt avfall skall ske i företagets nedläggningshotade cementfabrik. Eftersom de tekniska och ekonomiska villkor som kan erbjudas av Cementa är av avgörande betydelse för möjligheterna att genomföra detta alternativ, bör i utredningsuppdraget ingå att genom förhandlingar med Cementa klarlägga dessa villkor.

Enligt regeringens uppfattning är det mycket angeläget att en central behandlingsanläggning för miljöfarligt avfall kan tas i drift i vårt land så snart som möjligt. Utredaren skall därför arbeta skyndsamt. För att ta hand om det miljöfarliga avfallet i avvaktan på att en sådan anläggning blir färdig får SAKAB tillgripa temporära åtgärder, såsom lagring och utnyttjande av utländska behandlingsanläggningar. SAKAB kommer att tillföras de resurser som behövs för att klara de krav på att ta emot avfall som ställs från kommunernas sida. Med hänsyn härtill kan en viss senareläggning av den centrala behandlingsanläggningens färdigställande inte åberopas av kommunernas för att dröja med att ta ansvaret för insamlingen av avfallet.

ELLA JOHANSSON (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet för svaret på min fråga. Det är med tillfredsställelse jag konstaterar att regeringen anser att denna fråga har en hög angelägenhetsgrad.

Det uppkommer som bekant årligen ansevärd mängder miljöfarligt avfall av skilda slag i vårt land. Riksdagen beslöt därför 1975 med anledning av propositionen 1975:32 om lagar och lagändringar för att åstadkomma bättre och säkrare omhändertagande av detta avfall. Dessa lagar har varit i kraft sedan flera år och har gett kommunerna möjlighet att införa kommunalt monopol i vad gäller insamlingsverksamheten. Det finns kommuner som under de närmaste månaderna kommer att fatta beslut om att begära att bli uppförda på den s. k. bilaga 2.

Kommunerna har sannerligen inte i avvaktan på att något skall hända på högre nivå legat stilla, utan de är verkligen väl framme när det gäller de egna insatserna för denna frågas lösning. Också industrierna ställer upp och är mycket positiva. Men som läget är i dag måste de förvara avfallet på industritomten. Det är inte svårt att tänka sig in i vad det betyder ur miljösynpunkt.

SAKAB fick år 1975 monopol på uppgiften att klara slutförvaringen av avfallet. Vi vet också hur det i dag ser ut med planeringen för Kvarntorp. Men det är nu i högsta grad regeringen som har bollen i detta ärende. Ju längre tid som går innan regeringen tar itu med frågan, desto otåligare blir kommuner och industrier. Man måste beakta att det från ett definitivt beslut och fram till igångsättning kommer att förflyta minst ett år för projektering och uppförande.

Den arbetsgrupp som utredde frågan innan propositionen framlades

*Om evakuerings-
beredskapen
vid kärn-
kraftverk*

framhöll att det var viktigt att det inte skulle dröja mer än högst fem år till dess att allt skulle vara klart för igångsättning. Detta budskap har också i broschyrer och skrivelser gått ut till kommunerna. Olämplig hantering av kemiskt avfall i allmänhet innebär som bekant risk för skada på människor eller i miljön, och därför måste nuvarande förhållanden inge allvarliga betänkligheter.

Herr talman! Ärendet brådskar, och det är många svåra miljöproblem vilkas positiva lösning står eller faller beroende på hur och när regeringen handlar. För kommunerna är det egalt var slutbehandlingen kommer att ske. Det viktigaste är att regeringen fattar snabbt beslut i ärendet. Nuvarande situation med forslande av avfall hit och dit, både inom och utom landet, är ohållbar.

Jordbruksministern ERIC ENLUND:

Herr talman! Ella Johnsson och jag är helt överens om att det är utomordentligt viktigt att vi så snart som möjligt får till stånd en anläggning för behandling av det miljöfarliga avfallet.

När det gäller kommunernas skyldighet att ta på sig ansvaret för insamlandet av det miljöfarliga avfallet vill jag än en gång slå fast att SAKAB kommer att tillföras resurser som gör det möjligt för företaget att ta emot allt det miljöfarliga avfall som kommunerna kommer att samla in.

En viss senareläggning av den centrala behandlingsanläggningen och dess idrifttagande kan därför inte utgöra något skäl för kommunerna att dröja med att organisera och genomföra insamlingen av avfallet.

ELLA JOHNSSON (c):

Herr talman! Med anledning av jordbruksministerns senaste inlägg vill jag bara poängtera att kommunerna på grund av att det har skett en fördröjning på regeringshåll, genom överklagningar m. m., inte på något sätt har legat i lä i fråga om att ta initiativ för att klara upp de angelägenheter som gäller kommunerna.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 6 Om evakueringsberedskapen vid kärnkraftverk

Jordbruksministern ERIC ENLUND erhöll ordet för att i ett sammanhang besvara dels *Ulla Tillanders* (c) den 3 april anmälda fråga, 1978/79:473, dels *Märta Fredriksons* (c) den 6 april anmälda fråga, 1978/79:485, båda frågorna framställda till kommunministern, och anförde:

Herr talman! Märta Fredrikson har frågat kommunministern om det finns klart utarbetade evakueringsplaner för de områden där vi har kärnkraftverk och om dessa i så fall är tillgängliga för allmänheten.

Ulla Tillander har frågat kommunministern om han ämnar ta initiativ för att påskynda upprättandet av en evakueringsplan som berör bl. a.

Malmö–Lund–Landskrona och mellanliggande orter samt en effektiv information om de åtgärder som kommer att vidtagas i händelse av en katastrofsituation vid Barsebäck.

Frågorna har överlämnats till mig. Jag avser att besvara dem i ett sammanhang.

Länsstyrelsen i det län där det finns kärnkraftverk ansvarar enligt lag för att det finns en beredskapsplan för det fall en olycka med stora utsläpp av radioaktivitet skulle inträffa. Strålskyddsinstitutet biträder länsstyrelserna med råd och anvisningar både vid upprättandet av beredskapsplanerna och vid en eventuell olycka. Vid strålskyddsinstitutet finns en beredskapsnämnd mot atomolyckor med experter från olika fackområden. I händelse av en olycka kallas experter från nämnden till en förberedd kontaktcentral vid strålskyddsinstitutet för att stå i ständig förbindelse med den berörda länsstyrelsen.

Om en kärnkraftsolycka skulle inträffa finns planerade beredskapsåtgärder som automatiskt träder i kraft för att skydda allmänheten mot eventuella utsläpp av radioaktivitet. Det är bl. a. fråga om information till den berörda befolkningen, larm till länsstyrelsen, polisen, brandförsvaret, kustbevakningen och strålskyddsinstitutet. Mätningar av radioaktiv strålning i omgivningen startar omedelbart. Beredskapsåtgärderna övas regelbundet. Strålskyddsinstitutet och civilförsvarsstyrelsen ser f. n. över beredskapsplanläggningen och kommer att föreslå en rad åtgärder för att göra beredskapen effektivare.

Det är naturligtvis *nödvändigt* att beredskapen mot kärnkraftsolyckor är så bra som möjligt. De beredskapsplaner som upprättats bör därför liksom hittills ses över och prövas med jämna mellanrum. Som tidigare har anmälts till riksdagen i den energipolitiska propositionen, kommer regeringen därför att ge strålskyddsinstitutet i uppdrag att se över och redovisa organisationen och resurserna när det gäller beredskapen mot olyckor i kärnkraftverk. Arbetet skall göras i samråd med berörda länsstyrelser. Översynen och redovisningen skall särskilt behandla hur befolkningen skall informeras och hur en evakuering av den berörda befolkningen kan ske. Strålskyddsinstitutets uppdrag omfattar också inventering och redovisning av resurserna i vad gäller personal, utbildning och instrumentering.

ULLA TILLANDER (c):

Herr talman! Jag vill tacka statsrådet för svaret på min fråga.

Att säkerhetsfrågorna i vårt land numera behandlas på ett långt mer respektfullt sätt än man gjort tidigare är bra, och det är ett tecken på att bedömningen av riskerna är en helt annan nu än för en ganska kort tid sedan. Planeringen och planeringsresurserna har hittills inte varit tillräckliga. Utvidgade resurser måste ställas till länsstyrelsernas förfogande. Att så också kommer att ske när jag gott hopp om när jag läser följande passus i statsrådets svar: "Strålskyddsinstitutet och civilförsvarsstyrelsen ser f. n. över beredskapsanläggningen och kommer att föreslå en rad åtgärder för att göra beredskapen effektivare."

*Om evakuerings-
beredskapen
vid kärn-
kraftverk*

Att bedömningen av denna fråga numera svängt kan jag ge ett annat exempel på. I Malmö kommunfullmäktige ställde en centerledamot en interpellation beträffande en utrymningsplan för Malmö i händelse av en olycka vid kärnkraftverket i Barsebäck. Denna gång fick interpellanten ett positivt svar av det socialdemokratiska kommunalrådet. Det var också en omsvängning, eftersom samma interpellation tidigare hade fått ett negativt svar.

Det visar också på en tillnyktring inför riskerna. Harrisburgsolyckan har verkat som en kusligt skrällande väckarklocka.

De gränser som hittills varit planeringsradien, två resp. tio kilometer, är uppenbarligen tämligen godtyckligt valda.

Katastroftillbudet i Harrisburg levandegjorde kunskap som vi redan hade eller åtminstone borde ha haft. Av två rapporter, som lämnades till energikommissionens expertgrupp för säkerhet och miljö, framgår det att riskområdet är ända upp till fem mil och att antalet dödsoffer hänger samman med hur snabbt man kan evakuera det område som berörs.

Barsebäckverket placerades så, man skulle knappast göra det felet i dag, att det ger många stora städer, Malmö, Lund, Landskrona, Eslöv – för att inte tala om Köpenhamn – ett utsatt läge. Här kräver nu alltmer medvetna och om kärnkraftens risker alltmer initierade människor att konkreta, utarbetade planer görs upp och presenteras. Man kan inte negligera folkviljan i längden. Jag utgår från att problemen med Barsebäcksverkets unika placering är väl kända. Detta gör inte planeringen vid en stor katastrof lättare. Också det är människor väl medvetna om. Här föreligger många frågetecken, som det finns anledning att återkomma till.

Det är viktigt att en planering kommer till stånd och att den blir känd för dem som berörs av den. I Skåne har vi i vinter upplevt katastrofsituationer genom flera snöstormar, vilket har lärt oss hur påfrestande den hårda verkligheten är för katastrofplaneringar.

Jag hoppas att det går att planera, men jag vill ändå fråga om jordbruksministern tror att sådana effektiva planer för hundratusentals människor kan fungera i verkligheten. I alla fall behöver resurser ställas till förfogande. Då tänker jag främst på problemen för dem som inte har bil, t. ex. äldre och sjuka.

MÄRTA FREDRIKSON (c):

Herr talman! Också jag ber att få tacka herr statsrådet för svaret och instämmer i den positiva bedömning som Ulla Tillander har gjort. Jag skulle dock vilja ställa några frågor.

Den arbetsplan som vi här har fått redovisad för oss ser jag som mera allmänt hållen. Min fråga är om det finns några klart utarbetade planer, som är väl kända för allmänheten. Där vill jag särskilt understryka orden *väl kända för allmänheten*.

Jag läste nyss att LRF i Halland hade inbjudit till en informationsträff om beredskapsåtgärder i händelse av en olycka men att förvirringen blivit allt större ju mer man fått veta om reaktorhaveriet. Referatet gav oss en känsla av

*Om evakuerings-
beredskapen
vid kärn-
kraftverk*

att de planer som det arbetats med inte varit realistiska, t. ex. att människorna skulle stänga in sig i sina hus och stänga till dörrar och fönster. Men husen är kanske inte så täta att det hjälper att stänga, och om de är det, hur klarar man då syretillgången för människor och djur, när man skall stänga både ventiler och allt annat? Enligt veterinärutlåtande överlever inte djuren så värst länge i ett väl tillslutet rum.

Det är helt klart att reaktorhaveriet utanför Harrisburg – och kanske även det som inträffade i Barsebäck – har aktualiserat behovet av noggrant utarbetade planer för hur man skall klara sådana här händelser. Det som hände i USA visade att vi i centern har haft rätt när vi sagt att det inte finns några garantier för att ett reaktorhaveri inte kan inträffa. Verkligheten har visat att det som ansågs omöjligt dock kunde hända.

Strålningen efter haveriet utanför Harrisburg var enligt amerikanska vetenskapsmän så stark att den gått igenom en betongvägg på en meters tjocklek. Speciellt utrustade helikoptrar uppmätte 0,33 millirem i luften över Harrisburg 25 km från kärnkraftverket. På marken vid Harrisburgs flygplats 3 km från kraftverket uppmättes 12 millirem. Även vid kärnkraftverk i normal drift utsätts befolkningen runt omkring verket för radioaktiv strålning. I dag är högsta tillåtna gräns 0,05 rem per person och år.

Det går nu inte längre att inbilla någon att kärnkraftverk är ofarliga och till 100 % "vaccinerade" mot olyckor. Därför måste vi ha en god beredskapsplan, som är realistisk och som människorna känner till. Den skall ange för människorna i området hur de skall bära sig åt vid en olycka. Det skall finnas noggrant utarbetade utrymningsplaner, så att människorna vet vad de skall ta sig till. Dessa planer skall, som jag sade, finnas i hem, på arbetsplatser, på samlingsplatser och på övriga ställen där det kan vara befogat. Planerna skall också innebära att läkare och övrig sjukvårdspersonal har lämplig utbildning och tillräckligt med resurser.

Det kan också finnas anledning för regeringen att försöka få till stånd en medicinsk expertgrupp på några personer som har speciella kunskaper och som kan rycka ut vid behov. Den här gruppen behöver inte bara ha Sverige som verksamhetsfält, utan den kan vara t. ex. nordisk. Avser här statsrådet att ta initiativ till en sådan grupp?

Jordbruksministern ERIC ENLUND:

Herr talman! Jag vill erinra om att energipropositionen skrevs före Harrisburgsolyckan. Redan i propositionen aviserar regeringen sin avsikt att ge strålskyddsinstitutet i uppdrag att redovisa organisation och resurser för beredskap i händelse av olycka i kärnkraftverk.

Beredskapsplanerna mot kärnkraftsolyckor innehåller en detaljplanering för de åtgärder som kan vidtas för befolkningen i området omkring kraftverket. Denna del av planeringen träder i kraft automatiskt vid ett larm.

Som svar på det Märta Fredrikson sade om allmänhetens kännedom om planerna vill jag säga att planerna är offentliga för allmänheten. En informationsfolder har även spritts till allmänheten, och annonser har

*Om evakuerings-
beredskapen
vid kärn-
kraftverk*

publicerats i dagspressen.

När man informerar allmänheten om dessa frågor måste man – och det vill jag kraftigt understryka – göra en avvägning mellan å ena sidan behovet av att lämna en så fullständig information som möjligt och å andra sidan risken att man oroar människor onödigt mycket.

MÄRTA FREDRIKSON (c):

Herr talman! Det är bra att man inte vill oroa människor i onödan. Men beredskapen mot kärnkraftsolyckor kan liknas vid ett psykologiskt försvar. Vi har inte den beredskap som vi borde ha när det gäller detta psykologiska försvar. Människorna behöver ha information. Det är svårt att lämna denna information, men allmänheten måste få veta exakt vad den skall göra.

Jag sade att det förekommer strålning från de kärnkraftverk som är i normal drift. De som arbetar i kraftverken utgör därför en riskgrupp. Varje anställd bär ständigt på sig en s. k. dosimeter som visar hur stark strålning han eller hon är utsatt för. En annan utsatt grupp är de människor som bor på ett visst avstånd runt omkring kärnkraftverken. Också de utsätts för radioaktiv strålning. Borde inte även denna grupp ha tillgång till en dosimeter? Har herr statsrådet funderat över den saken?

Jag vill också fråga om statsrådet bevakar att de planer för evakuering som utarbetas verkligen blir tillräckligt realistiska och så väl kända att de kommer att göra avsedd nytta.

ULLA TILLANDER (c):

Herr talman! Enligt lagen om skyddsåtgärder vid olyckor i atomanläggningar är det länsstyrelsens ansvar att vidta lämpliga åtgärder för att minska konsekvenserna av en eventuell reaktorolycka. Vad beträffar Barsebäcksverket finns det en beredskapsplan utarbetad av länsstyrelsen i Malmöhus län, men den planen är alltså inte på långa vägar tillräcklig.

Beträffande det statsrådet sade om att man inte i onödan skall oroa människor vill jag påpeka att den otrygghet man rent objektivt har anledning att känna försvinner inte och bör inte försvinna genom allmänna välvilliga försäkringar, vilka hittills gått ut på att betona kärnkraftens säkerhet. Barsebäck 1, som Märta Fredrikson nämnde, lämnade för kort tid sedan ett bidrag som eftertryckligt demonstrerade teknikens brister, nämligen då en stor generator gick varm, smälte ner och slungade vrakdelar på flera ton mot de tjocka betongväggarna, som dess bättre höll den här gången. Att något sådant sker trots de årliga avstängningarna för översyn är anmärkningsvärt. Det är sannerligen inte bara Harrisburg som ger anledning till eftertanke och begrundan. Oron är inte känslomässigt utan sakligt grundad.

Utrymningsplaner måste till. Men man kan ändå fråga sig om inte utrymningsplaner för en befolkning som uppgår till nästan en miljon egentligen är orimliga. Men Harrisburg har visat att utrymningsplaner är nödvändiga. Paradoxen att det orimliga är nödvändigt visar påtagligt att det är kärnkraften som är orimlig.

Jordbruksministern ERIC ENLUND:

Herr talman! Ulla Tillander nämner generatorhaveriet vid Barsebäck 1. Sådana generatorer finns vid en rad andra anläggningar, dvs. även sådana anläggningar som inte är kärnkraftsanläggningar.

När det gäller säkerheten vid kärnkraftverken och sannolikheten för en kärnkraftsolycka har mycket omfattande utredningar gjorts både i Sverige och utomlands. En stor del av de utredningar energikommissionen gjorde om säkerhets- och miljöfrågor behandlade just sannolikheten för olyckor. Kärnkraftinspektionens främsta uppgift är att se till att säkerheten vid kärnkraftverken är tillfredsställande, och inspektionen har gjort omfattande utredningar av frågan. Regeringen har redan tidigare varit observant på säkerhetsfrågorna och har därför i den energipolitiska propositionen föreslagit att särskilda medel skall anslås till kärnkraftinspektionen för att den skall kunna föreslå konkreta åtgärder just för att öka säkerheten vid kärnkraftverken.

ULLA TILLANDER (c):

Herr talman! Experterna har hittills vägrat att ta bl. a. energikommissionens varningar på allvar. Så när det gäller den statistik över riskerna som statsrådet hänvisar till har man en känsla av att den betraktats mer som en teoretisk lek med statistiska sannolikheter än som allvar.

I betänkandet Energi, hälsa och miljö, som avlämnades 1977 av statens energi- och miljökommitté, skrev man så här om stora olyckor vid kärnkraftverk:

”Många tusen dödsfall kan dock krävas om en reaktorolycka med stora utsläpp skulle inträffa under värsta tänkbara omständigheter, nämligen om reaktorn ligger nära en stor stad och väder och vind vid olyckstillfället är sådana att utsläppet driver längs marken inom staden.”

MÄRTA FREDRIKSON (c):

Herr talman! Statsrådet nämde säkerheten för människorna som arbetar vid kraftverken, men det gäller också säkerheten för människorna utanför kraftverken. Oron bland dessa människor kan inte stillas på annat sätt än att man sakligt tar upp frågan och ser till att människorna, så långt de själva förstår och förmår, vet hur de skall bete sig när det händer någonting – om det händer någonting.

Jag frågade om det fanns en utrymningsplan för människor och djur. För bådadera behöver det finnas en så effektiv plan att den går att använda.

Jordbruksministern ERIC ENLUND:

Herr talman! Jag vill bara tillägga att regeringen inom kort kommer att fatta beslut om den kommission som mot bakgrund av bl. a. Harrisburgsolyckan skall se över den svenska reaktorsäkerheten. Kommissionen skall också undersöka om det finns anledning att ändra de hittillsvarande bedömningarna av säkerheten och olycksriskerna vid kärnkraftverk.

Överläggningen var härmed slutad.

Tisdagen den
24 april 1979

*Om rätten att
använda snöskoter
i fjällområden*

§ 7 Om rätten att använda snöskoter i fjällområden

Jordbruksministern ERIC ENLUND erhöll ordet för att i ett sammanhang besvara dels *Rune Torwalds* (c), dels *Georg Anderssons* (s) den 6 april anmälda frågor, 1978/79:484 resp. 486, och anförde:

Herr talman! Rune Torwald har frågat, vilka åtgärder jag överväger för att ge den bofasta befolkningen i fjällområdena bättre möjligheter att utnyttja snöskotrar och därmed också ge turisterna tillgång till en effektiv räddningstjänst.

Georg Andersson har frågat om jag är beredd att överväga en ändring av gällande terrängkörningslag för att underlätta en rekrytering av personal bland orsbfolkningen till fjällräddningsverksamheten.

Jag tar upp de båda frågorna i ett sammanhang.

Genom terrängkörningsförordningen den 15 juni 1978 avgränsades de fjällområden inom vilka terrängkörning är förbjuden också vintertid. Nyttotrafik av olika slag avses inte bli berörd av förbudet. I förordningen undantas bl. a. användning av skoter i trängande fall, t. ex. fjällräddning. Med stöd av förordningen har länsstyrelserna i fjällänen meddelat ytterligare undantag. På grund härav får fjällräddare, utan hinder av förbudet, köra inte bara vid utryckning utan också för rekognosering och inspektion. Ortsbefolkningen i Ammarnäs och Överumans dalgång och orsbfolkning med jakt- eller fisketillstånd får också köra inom förbudsområde i viss omfattning. Generella undantag för annan orsbfolknings fritidskörning har däremot inte lämnats.

Jag har förståelse för frågeställarnas oro för fjällräddningen. Det är angeläget att fjällräddarna känner till snöförhållanden, isar, raviner och annat som orsbfolkningen i dag har kännedom om.

Omsorg om fjällräddningens behov skall emellertid inte behöva leda till att terrängkörningslagens syfte blir förfelat. Flera människor än tidigare är i dag, såvitt jag förstår, beredda att med skoter göra en insats i katastrofsituationer. Det är min förhoppning att fjällräddningen också i fortsättningen kommer att ha tillgång till lokalvana personer ur fjällbefolkningen.

I inledningsskedet av tillämpningen av den nya terrängkörningslagen kan svårigheter uppkomma. Det måste emellertid enligt min mening vara möjligt att på grundval av de erfarenheter som görs komma fram till en tillämpning som innebär en rimlig avvägning mellan de olika intressen som här står emot varandra. En lagändring förefaller mig inte nödvändig för att få en sådan avvägning. Regeringen kommer att uppmärksamta följa hur skoterregleringen påverkar förhållandena i fjällvärlden i olika hänseenden.

RUNE TORWALD (c):

Herr talman! Tack för svaret och för att det akuta problem som föranledde frågan löstes på ett så föredömligt snabbt sätt!

Redan när den s. k. terrängkörningslagen antogs 1975 uttalade jag och många med mig starka erinringar mot den lagstiftningsteknik som tillämpades och som innebar att riksdagen i princip införde ett totalförbud, vilket

*Om rätten att
använda snöskoter
i fjällområden*

man sedan överlät åt regeringen att i väsentliga delar upphäva med en förordning som inte ens delgivits riksdagen. När förordningen sedan presenterades i början av 1976 visade det sig att den var så ofullständig, att man tvingades uppdra åt naturvårdsverket att utarbeta kompletterande anvisningar, för att inte konsekvenserna för först och främst fjällområdenas fasta befolkning skulle bli helt orimliga. Det ledde så småningom till att naturvårdsverket i en promemoria, nr 772 år 1976, utfärdade en del anvisningar. Jag vill bara referera till vad som står på s. 6 i dessa anvisningar.

Där sägs att länsstyrelserna borde kunna utfärda generella dispenser för parkering av motorfordon i samband med idrottstävlingar, friidrotts- och nöjesarrangemang och liknande.

Vad har detta resulterat i? Jag har bett riksdagens upplysningstjänst att undersöka vad som har hänt under de tre år, dvs. åren 1976–1978, som lagen har varit i kraft. Jag har fått reda på att i Göteborgs och Bohus län har en enda generell dispens utfärdats; den gällde vägverket. Alltså har icke en enda idrottsorganisation sökt dispens för att ordna sina parkeringsproblem. Det har utfärdats åtta icke generella dispenser.

I Jämtlands län har man utfärdat fyra generella dispenser. Huruvida någon av dem gäller för idrottsarrangemang vågar jag inte säga. Tio icke generella dispenser har utfärdats där.

Jag kunde räkna upp fler län, t. ex. Malmöhus och Stockholms län, men jag avstår. Jag menar bara att detta belyser att lagen är en nullitet för den stora allmänheten. Den respekteras icke, den efterlevs icke. Vi har stiftat en lag som folk varken känner till eller bryr sig om. Dess värre har den haft effekt för en grupp, nämligen för fjällborna. Det har lett till det problem som nu har uppstått.

Det är märkligt att det går bra för en turist som vill åka upp och fiska att använda sig av helikopter eller flyg, men ortsbefolkningen får inte utan vidare använda sig av sina snöskotrar.

Det heter i svaret: "Ortsbefolkningen i Ammarnäs och Överumans dalgång och ortsbefolkning med jakt- eller fisketillstånd får också köra inom förbudsområde i viss omfattning." Detta är enligt min mening att sila mygg och svälja kameler.

Herr talman! Min kritik beträffande terrängkörningslagen riktar sig inte mot den nuvarande jordbruksministern, eftersom det inte var han som stiftade lagen – det var Svante Lundkvist. Men om jag inte missminner mig var Eric Enlund ledamot av det jordbruksutskott som ställde sig bakom lagen. Är det inte hög tid att se över lagen efter denna redovisning?

GEORG ANDERSSON (s):

Herr talman! Också jag vill tacka för svaret. Jag är däremot inte nöjd med dess innehåll.

Det heter i svaret: "Flera människor än tidigare är i dag, såvitt jag förstår, beredda att med skoter göra en insats i katastrofsituationer. Det är min förhoppning att fjällräddningen också i fortsättningen kommer att ha tillgång

Tisdagen den
24 april 1979

*Om rätten att
använda snöskoter
i fjällområden*

till lokalvana personer ur fjällbefolkningen.”

Detta sägs samtidigt som det pågår strejk mot fjällräddningen i Storumans och Wilhelminas bevakningsområden. Där är det bara polis och tullpersonal som är beredd att rycka ut vid en olycka. Det är en mycket begränsad personal. Inom Storumans område tror jag det är ca tio personer, och de kan inte alla rycka ut samtidigt; de har andra uppgifter också.

Det gäller stora geografiska områden. Här i Syd- och Mellansverige har man alltid svårt att föreställa sig hur stora de är. Det är fråga om län, med syd- och mellansvenska mått mätt.

Vad händer vid en stor olycka? Vi står då i en mycket allvarlig situation. Det är ett helt otillfredsställande förhållande. Det akuta problemet är inte löst i och med de åtgärder som har vidtagits. De accepteras inte av ortsbefolkningen.

”Det är angeläget att fjällräddarna känner till snöförhållanden, isar, raviner och annat som ortsbefolkningen i dag har kännedom om”, säger jordbruksministern i svaret. Det är riktigt. Men det är ju den erfarenheten man nu inte tar till vara. Det är den erfarenheten man avhänder sig genom en restriktiv lagstiftning mot ortsbefolkningen.

Dessutom är jag rädd för att den här restriktiva lagstiftningen när det gäller ortsbefolkningens möjligheter att köra snöskoter i fjällområdena skapar motsättningar mellan olika grupper. En grupp – samerna – kan på grund av sin yrkesutövning köra ganska fritt, medan den övriga ortsbefolkningen inte har samma rätt. Det skapar allvarliga motsättningar, är jag rädd.

Jordbruksministern säger att omsorgen om fjällräddningens behov emellertid inte skall behöva leda till att terrängkörningslagens syfte blir förfelat. Nej, men omsorgen om fjällräddningens behov måste vara så stort att man ser över lagen om det visar sig att de behoven inte kan tillgodoses med nuvarande terrängkörningslag. Jag hade förhoppningen att jordbruksministern skulle vara beredd att göra det.

Jordbruksministern ERIC ENLUND:

Herr talman! Jag kan inte dela Rune Torwalds uppfattning att terrängkörningslagen skulle vara en nullitet, och den åsikten tror jag att jag redovisade ganska klart redan när jordbruksutskottet behandlade propositionen och även den motion som Rune Torwald då hade väckt.

Gällande terrängkörningslag bygger på tanken att känsliga fjällområden under hela året skall skyddas mot terrängkörning, så att negativa verkningar, främst på djurlivet, undviks. Renkalvningens lander finns i stor utsträckning inom dessa förbudsområden. Också från friluftslivets synpunkt är det av väsentlig betydelse att våra vildmarksområden kan undanhållas de olägenheter som följer av en stark skotertrafik.

I fjällräddningen ingår 100 poliser och drygt 600 andra fjällvana personer. Att den gör mycket värdefulla insatser för fjällsäkerheten vill jag gärna understryka, mycket kraftigt. Rekryteringen till fjällräddningen är därför mycket viktig, och den borde underlättas, synes det mig, av möjligheten till fri färdsel, som fjällräddarna faktiskt har. Klart är också att fjällkännedomen –

kanske överförd hos ortsbefolkningen från den ena generationen till den andra – är väsentlig för fjällräddningen. Den bör därför på olika sätt bevaras. Nyttotrafiken, t. ex. för fjällräddning, skogsbruk och renskötsel, skall ju få fortgå. Verkan av individuella dispenser är också betydelsefull i sammanhanget.

RUNE TORWALD (c):

Herr talman! Låt mig först klarlägga att terrängkörningslagen gäller över hela landet, alltså inte uteslutande i fjällområdena. Det är detta som gör den så olämplig.

Jag skall bara för att understryka förhållandet referera vad två länsstyrelser har sagt. Länsstyrelsen i Malmöhus län skriver under p. 7 i den undersökning jag har låtit göra:

”Med hänsyn till antalet ärenden finns anledning förmoda att terrängkörningslagens bestämmelser är relativt okända. I samband med ridtävlingar, auktioner m. m. borde ansökningar ha behandlats.”

Detta har alltså inte skett.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län säger: ”De ansökningar som inkommit synes ha tillkommit på grund av att sökanden av en tillfällighet fått kännedom om terrängtrafiklagstiftningen. Hela regleringen av terrängtrafiken framstår som komplicerad och svåröverskådlig. Härtill bidrar bl. a. att regler meddelas dels i en lag, dels i en kungörelse, dels i form av föreskrifter (se 65 § TTK), dels i något som naturvårdsverket benämner ”anvisningar”. Konstruktionen att dispens från förbudet i 1 § terrängkörningslagen meddelas genom lokal trafikföreskrift upplevs av många som svårbegriplig. --- Anvisningarnas status är oklar.”

Under p. 7 säger man:

”Den ringa mängden dispensansökningar tyder på att lagstiftningen ej är allmänt känd och således inte efterlevs i nämnvärd omfattning.”

Herr talman! Anser jordbruksministern inte att det finns skäl att överse en lagstiftning som inte alls fungerar på det sätt som den var tänkt?

GEORG ANDERSSON (s):

Herr talman! Jag vill först betona att jag naturligtvis är angelägen om att skotertrafiken regleras, så att en ohämmad turism i den känsliga fjällvärlden inte stör naturen. Vad jag ömmar för i det här sammanhanget är ortsbefolkningen och dess möjligheter att vistas i sin egen hembygd.

Ortsbefolkningen i de här mycket glest befolkade områdena är ju fjällbefolkningen. Den känner fjällen och kan visa den omsorg om naturen som är erforderlig. Vi är starkt beroende av denna ortsbefolkning för fjällräddningen. När turisterna kommer och ovana ger sig ut kan ju svåra olyckor inträffa, och då är det väldigt värdefullt att vi har en tränad ortsbefolkning som kan rycka in och undsätta.

Jordbruksministern kommenterar inte förhållandet att olika tillämpningar av en sådan här bestämmelse gäller för olika delar av ortsbefolkningen. I praktiken har ju samerna fri rätt att köra med skoter, medan andra inte har

*Om rätten att
använda snöskoter
i fjällområden*

det. Och jag är som boende i ett dessa län med stort fjällområde oroad för en sådan här skärpning av motsättningarna mellan olika grupper inom ortsbefolkningen.

Jordbruksministern ERIC ENLUND:

Herr talman! De olika uppfattningar om effekterna av terrängkörningslagen som redovisas f. n. gäller i första hand effekterna för fjällänen. Jag tycker därför inte att de exempel som Rune Torwald fört fram är särskilt relevanta för debatten.

Vidare tycks Rune Torwald inte ha uppmärksammat att det skedde en översyn av tillämpningsföreskrifterna till terrängkörningslagen år 1978.

När det gäller fjällräddningen är det uppenbart att ortsbefolkningens kännedom om terrängen är utomordentligt värdefull och att den bör tillvaratas. Mot nackdelen av en eventuellt försämrad lokalkännedom kan dock ställas en viss fördel också för fjällräddningstjänsten av skoterförbudet. Olyckstillbudet i de fall då det blir fel på skotern exempelvis synes rimligen komma att bli färre också bland ortsbefolkningen.

Jag vill ytterligare understryka att det är min övertygelse att man inom ramen av den nu gällande terrängkörningslagen genom en översyn av tillämpningsföreskrifterna, när man får erfarenhet av lagens tillämpning, skall kunna komma till rätta med motsättningarna.

RUNE TORWALD (c):

Herr talman! Jag skall inte förlänga debatten mycket. Låt mig bara konstatera att erfarenheterna inte har lett till någon översyn på de punkter som jag refererat till beträffande dispenser för tävlingsarrangemang och liknande.

I övrigt delar jag Georg Anderssons uppfattning att det naturligtvis är allra värst för ortsbefolkningen. Fjällbefolkningen har genom terrängkörningslagen satts under förmyndare i en omfattning som i övriga Sverige bara gäller för dem som råkar bo i ett naturreservat. Det är orimligt att man i så stora delar av landet princip blir t. o. m. hårdare reglerad än de som bor inom ett naturreservat, och därför hävdar jag med bestämdhet att det behövs en översyn för att ge ortsbefolkningen större möjligheter att röra sig fritt i sin egen hemtrakt.

GEORG ANDERSSON (s):

Herr talman! Jordbruksministern säger att han har förhoppning om att man skall komma till rätta med problemen och att fjällräddningens behov skall kunna tillgodoses. Men vilka åtgärder avser då jordbruksministern att vidta för att lösa den konflikt som nu råder i stora delar av fjällvärlden just på detta område?

Jordbruksministern ERIC ENLUND:

Herr talman! Man kan givetvis ha olika meningar om hur starkt skyddet bör vara mot skotertrafiken. För egen del vill jag framhålla att antalet skotrar

fördubblats på fyra år – från kanske 30 000 i april 1975 till ca 60 000 i dag. Även om skoterkörning är tillåten över stora områden och längs många leder är trycket mot känsliga fjällområden starkt från skoterägare, såväl bland fjällborna som bland övrig befolkning. Fritidskörning utan samband med annan aktivitet bör därför tillåtas generellt för viss ortsbefolkning först om en sådan körning anses lämplig på grundval av lagens tillämpning under någon tid.

Därmed har jag, herr talman, svarat på Georg Anderssons senaste fråga. Vi bör först se hur nu gällande lag kommer att verka och därefter bedöma om ändringar är motiverade.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 8 Om åtgärder för att minska antalet falska larm till polisen

Justitieministern SVEN ROMANUS erhöll ordet för att besvara *Martin Segerstedts* (s) den 5 april anmälda fråga, 1978/79:481, och anförde:

Herr talman! Martin Segerstedt har frågat mig vad som hittills gjorts med anledning av riksdagens begäran om en översyn av möjligheterna att minska antalet falska larm till polisen och när den begärda översynen kan komma till stånd.

Polisutredningen har i sitt nyligen avlämnade betänkande (SOU 1979:6) Polisen tagit upp frågan om falska larm. Utredningen har pekat på de stora kostnader som uppstår när polisen tvingas göra utryckningar på grund av sådana larm samt på behovet av att ställa upp skärpta krav på anläggningarnas funktionsduglighet, på periodvis återkommande översyn och på en genomgång av de instruktioner som f. n. gäller för personalen. Utredningen förordar att innehavaren av ett objekt som har anslutits till en larmstation åläggs att betala avgift enligt en taxa som i princip kan tänkas bygga bl. a. på antalet onödiga polisutryckningar till objektet i fråga. Betänkandet är nu föremål för remissbehandling.

Mot bakgrund bl. a. av det riksdagsbeslut som Martin Segerstedt nämner i sin fråga och polisutredningens förslag pågår f. n. inom industridepartementet, i samråd med justitiedepartementet, arbete på direktiv för en särskild utredare, som skall se över behovet av offentlig provning och kontroll av anordningar för teknisk övervakning. En första etapp i arbetet avses bli att undersöka och redovisa vilka omedelbara åtgärder som kan vidtas för att minska antalet falska larm till polisen.

Jag beräknar att frågan om bemyndigande att tillkalla en sådan särskild utredare skall kunna anmälas för regeringen inom kort.

MARTIN SEGERSTEDT (s):

Herr talman! Jag tackar justitieministern för svaret på min fråga.

Riksdagen beslutade den 8 november 1978 att hos regeringen begära en översyn av möjligheterna att minska det stora antalet falska larm till polisen.

Tisdagen den
24 april 1979

*Om ökade resurser
till den av arbe-
tarskyddsstyrelsen
utsedda s. k. cen-
trala bedömnings-
nämnden*

Sedan dess har det nu gått snart sex månader. Vi har fått ny statistik som visar att problemet kvarstår och blir allt större. Det är anledningen till att jag ställt min fråga.

Av justitieministerns svar framgår att denna översyn nu skall komma till stånd, och jag noterar det med tillfredsställelse. Det är dock ytterst angeläget att denna översyn sker med skyndsamhet, så att åtgärder kan sättas in utan onödigt dröjsmål. Som vi alla vet är arbetssituationen för polisen utomordentligt pressad. Dessa ständiga uttryckningar på falska larm upplevs av personalen som meningslöst slöseri med mycket knappa resurser.

Jag vill vidare uttala en förhoppning om att utredaren får direktiv som möjliggör en verkligt allsidig prövning av frågan, såväl av de tekniska faktorerna, som justitieministern nämner i svaret, som av de övriga faktorer som påverkar antalet larm.

Riksdagsbeslutet omfattar olika åtgärder som kan komma i fråga, bl. a. en översyn av de instruktioner som gäller för handhavandet av larmsystemen och en förutsättningslös prövning av möjligheterna att avgiftsbelägga uttryckningarna.

Justitieministern SVEN ROMANUS:

Herr talman! Jag vill gärna förklara att i de direktiv som kommer att lämnas till utredaren, kommer givetvis en hänvisning att göras till riksdagsutskottet beträffande de punkter som det är särskilt angeläget att utreda.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 9 Om ökade resurser till den av arbetarskyddsstyrelsen utsedda s. k. centrala bedömningsnämnden

Arbetsmarknadsministern ROLF WIRTÉN erhöll ordet för att besvara Åke Greens (s) den 22 mars anmälda fråga, 1978/79:448, till socialministern, och anförde:

Herr talman! Åke Green har frågat socialministern vilka åtgärder han är beredd att vidtaga för att centrala bedömningsnämnden för dammlunga skall få de resurser som erfordras för att nämnden snabbare skall kunna utföra sitt uppdrag.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

Jag har naturligtvis samma uppfattning som Åke Green i fråga om vikten av att så snabbt som möjligt ge besked till dem som genomgått lungröntgenkontroll. Jag delar dessutom Åke Greens bedömning att handläggnings-tiderna vid centrala bedömningsnämnden är för långa.

Problemet har emellertid också uppmärksamats av arbetarskyddsstyrelsen som tillsatte en arbetsgrupp för att överväga vilka åtgärder man behöver vidtaga för att det skall finnas erforderliga resurser för ett genomförande av kontrollen. I arbetsgruppen ingick bl. a. representanter för socialstyrelsen,

SAF, LO och Landstingsförbundet. Arbetsgruppens rapport innehåller bl. a. förslag om att bedömningen av röntgenbilder inom silikoskontrollen skall utföras inom länssjukvården samt att en regional bedömningsnämnd för dammlunga skall inrättas inom varje sjukvårdsregion. Förslagen gäller snarast frågor om organisation och funktion inom den offentliga hälso- och sjukvården.

Styrelsen hemställde därför att rapporten skulle överlämnas till utredningen rörande företagshälsovården och den yrkesmedicinska verksamheten för beaktande. Detta har också skett.

När det gäller att på kortare sikt åstadkomma förbättringar av nämndens kapacitet har jag inhämtat att det inom nämnden och arbetarskyddsstyrelsen övervägs förslag med detta syfte.

Mot den här bakgrunden anser jag att det f. n. inte krävs några ytterligare initiativ från regeringens sida. Regeringen kommer naturligtvis ändå att följa frågan med stor uppmärksamhet.

ÅKE GREEN (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet för svaret. Det är trevligt att kunna konstatera att vi den här gången är helt överens – det var vi inte förra gången jag ställde en fråga till Rolf Wirtén – och det vore förvånansvärt annars. Den nuvarande situationen i fråga om centrala bedömningsnämndens sätt att arbeta är, såvitt jag kan förstå, helt enkelt en medicinsk skandal.

Nu får ju människor, som genom riktade hälsokontroller fått vetskap om att en lungskada eventuellt kan föreligga, gå och vänta ett helt år på att få ett definitivt besked. Var och en kan förstå att det måste innebära en kolossal psykisk press på dem som drabbas. Det är bara att hoppas att utredningen rörande företagshälsovården och den yrkesmedicinska verksamheten raskar på med sitt arbete, så att den här frågan kan lösas på lång sikt. I dag är det så att den expertis som man utnyttjar inom nämnden har detta arbete som en bisyssla. Det är, tycker jag, långtifrån tillfredsställande.

Statsrådet säger också i sitt svar att man på kort sikt kan komma till rätta med problemet genom att man inom nämnden och arbetarskyddsstyrelsen överväger förslag som organisatoriskt och resursmässigt kan påskynda hela gången av denna verksamhet. Jag är tacksam för den sista meningen i svaret, där statsrådet säger att regeringen naturligtvis kommer att följa frågan med stor uppmärksamhet. Frågan är av så stor vikt att den förtjänar detta.

Överläggningen var härmed slutad.

Nr 130

Tisdagen den
24 april 1979

*Om ökade resurser
till den av arbe-
tarskyddsstyrelsen
utsedda s. k. cen-
trala bedömnings-
nämnden*

Tisdagen den
24 april 1979

*Om uttaget av
vissa fridagar vid
arbetsmarknads-
utbildning*

Arbetsmarknadsministern ROLF WIRTÉN erhöll ordet för att besvara Oswald Söderqvists (vpk) den 5 april anmälda fråga, 1978/79:480, och anförde:

Herr talman! Oswald Söderqvist har frågat mig vilka skäl som ligger bakom de nya bestämmelserna om AMU-elevernas s. k. ea-dagar, ledighetsdagar för enskild angelägenhet, och om jag är villig att ompröva dessa.

Så sent som för en månad sedan besvarade jag i denna kammare en liknande fråga av Nils Berndtson. Jag står fast vid den uppfattning som jag då gav uttryck för, nämligen att man så långt som möjligt skall försöka få till stånd jämställdhet mellan de villkor som gäller vid förvärvsarbete och AMU-utbildningens villkor. AMS, som har utfärdat ifrågavarande föreskrifter, har sökt anpassa reglerna härefter.

Jag vill slutligen liksom i det tidigare svaret erinra om att 1978 års semesterkommitté bl. a. har fått i uppdrag att undersöka om det är möjligt att lösa frågan om intjänande av semesterlön vid arbetsmarknadsutbildning. Innan kommittén har kommit med sina förslag är jag inte beredd att vidta några åtgärder på detta område.

TORE CLAESON (vpk):

Herr talman! På Oswald Söderqvists vägnar ber jag att få tacka arbetsmarknadsministern för svaret.

Med anledning av detta svar och det positiva besked som gavs redan för en månad sedan måste jag beklaga att det i praktiken inte tycks vara samma positiva inställning då det gäller att bereda eleverna ledighet som jag vill – och tycker mig kunna – utläsa ur arbetsmarknadsministerns svar.

Efter det att den här frågan var uppe till diskussion för en månad sedan, då svar lämnades till Nils Berndtson, har det som bekant förekommit strejker och protester emot de nya bestämmelserna vid AMU-centra över hela landet. Jag tror det är väsentligt att i detta sammanhang peka på att orsaken till det missnöje som finns är att det har blivit nya bestämmelser, eller i varje fall en ny praxis i fråga om tillämpningen av dessa regler för ledighet för AMU-elever. Det är alltså bakgrunden till detta missnöje. Ea-dagarna får numera inte tas ut under utbildningstid utan särskilda skäl, exempelvis dödsfall i familjen eller annan händelse av vikt, som det heter. Det har tyvärr i praktiken visat sig att när en elev, t. ex. invandrare eller småbarnsförälder, behöver besöka en myndighet i någon angelägenhet, som barnavårdscentral eller liknande, så är det förenat med svårigheter att erhålla ledighet.

Då måste naturligtvis eleverna, och även jag, fråga sig varför denna försämring har skett. Har arbetsmarknadsministern någon uppfattning om anledningen att det har blivit så? Jag anser, med utgångspunkt i de uppgifter jag har kunnat inhämta, att det är ostridigt att det har skett en sådan försämring.

Om arbetsmarknadsministern är överens med mig på den punkten kanske

jag också kan få svar på en fråga, som jag vill formulera så här: Är arbetsmarknadsministern beredd att för vederbörande myndigheter söka klargöra att man skall ha en mycket generös tolkning, vilket egentligen sammanfaller med vad arbetsmarknadsministern har sagt här i sitt svar?

Nr 130

Tisdagen den
24 april 1979

Under detta anförande övertog tredje vice talmannen ledningen av kammarens förhandlingar.

*Om uttaget av
vissa fridagar vid
arbetsmarknads-
utbildning*

Arbetsmarknadsministern ROLF WIRTÉN:

Herr talman! Jag diskuterade denna fråga ingående för en månad sedan, och vad jag sade då har jag ingen anledning att ändra på. Jag angav en klar inriktning för det fortsatta utredningsarbetet, och det skall nu få löpa vidare i den kommitté som har fått uppdraget.

När det gäller det Tore Claeson säger om AMU-elevernas reaktioner, så tror jag att Tore Claeson väl vet att de nya bestämmelserna var planerade redan när debatten fördes här i kammaren föregående gång. Det var fastställt i en skrivelse som inlämnades dagen innan Nils Berndtson och jag förde debatten. Det är ju inte så märkligt att man har fullföljt vad man där sade.

När Tore Claeson påstår att det har skett försämringar så menar jag att han har fel. Man har faktiskt från AMS sida i de instruktioner som är givna försökt anpassa sig till arbetslivets villkor i stort och möjliggöra för eleverna att bättre utnyttja ledighetsdagarna för enskilda angelägenheter till rekreation.

Vad beträffar det som Tore Claeson tog upp senast, om svårigheter att få ledigt vid speciella tillfällen då det är motiverat att begära tjänstledighet för enskilda angelägenheter, så har AMS efter den förra debatten här i kammaren vidgat möjligheterna att ge permission. Jag tror att man här har tagit ett steg i rätt riktning, och i den riktning som Tore Claeson efterlyser.

TORE CLAESON (vpk):

Herr talman! Jag vill då uttrycka den förhoppningen, i anslutning till det som Rolf Wirtén senast sade, att man nu verkligen i praktiken blir litet generösare i tillämpningen av ledighet för dessa ea-dagar.

Så sent som under samma vecka som den här frågan lämnades av Oswald Söderqvist kom det till ledamöter i vår riksdagsgrupp från åtminstone två olika AMU-centra påpekanden, som visade att det var förenat med betydande svårigheter för AMU-eleverna att erhålla sin ledighet. Men jag är rätt tillfredsställd och nöjd med svaret, och jag hoppas att detta besked nu tränger ut till samtliga AMU-centra och att vi får en förbättring till stånd. Jag tackar än en gång för beskedet.

Överläggningen var härmed slutad.

Tisdagen den
24 april 1979

*Om vidgad rätt
till föräldrapenning*

Socialministern GABRIEL ROMANUS erhöll ordet för att besvara *Svea Wiklunds* (c) den 5 april anmälda fråga, 1978/79:478, och anförde:

Herr talman! Svea Wiklund har frågat mig om det är en riktig tolkning av bestämmelserna i lagen om allmän försäkring att förälder, vars barn deltar i kyrkans förskola, inte skall få föräldrapenning vid besök i förskolan.

Enligt nuvarande bestämmelser har varje förälder rätt till föräldrapenning under en dag – alternativt två halva dagar – för besök i förskoleverksamhet inom samhällets barnomsorg i vilken barnet deltar. Denna rätt till ersättning och ledighet har föräldrarna inom ramen för rätten till föräldrapenning för tillfällig vård av barn.

Regeringen har i proposition 1978/79:168 om föräldrautbildning och förbättringar av föräldraförsäkringen bl. a. föreslagit att rätten till ekonomisk ersättning vid besök i förskoleverksamheten i framtiden skall tillgodoses inom ramen för rätten till särskild föräldrapenning.

Föräldrarna föreslås få frihet att själva avgöra hur många av dessa ersättningsdagar de vill använda för besök i samhällets förskoleverksamhet. Ersättningsdagarna kan också användas för att tillsammans med barnen delta exempelvis i kyrkans förskola.

Den bestämmelse i lagen om allmän försäkring som Svea Wiklund pekar på kommer således att försvinna, om riksdagen bifaller regeringens förslag. Enbart när det gäller varseltidens längd och periodberäkningen kommer vissa särregler att finnas kvar i lagen om rätt till ledighet för vård av barn m. m., för deltagande i föräldrautbildning och för besök i förskoleverksamhet inom samhällets barnomsorg, en skillnad som torde ha begränsad praktisk betydelse.

SVEA WIKLUND (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet för svaret, som jag uppfattar som mycket positivt. Jag beklagar att jag inte har iakttagit vad regeringen föreslagit i den proposition som socialministern hänvisar till, men med tanke på den mängd av propositioner som riksdagen presenterats är det kanske förklarligt att denna förbigått mig, om det inte är så att propositionen lagts fram sedan frågan ställdes.

I lagen om allmän försäkring 4 kap. 8 § punkten 4 sägs det klart ut att förälder har rätt till föräldrapenning vid besök under en dag i förskoleverksamhet inom samhällets barnomsorg i vilken barnet deltar. Detta har varit föremål för en myckenhet av diskussion och härklyverier. Vad skall betraktas som samhällets barnomsorg? Det jag berört i min fråga gäller kyrkans förskola, och också kyrkan är ju än så länge samhällets. Då borde det vara så – och jag är glad för att det kommer att bli en ändring härvidlag – att föräldrar som anser att de vill ha sina barn i kyrkans förskola skall ha samma förmån som andra föräldrar.

Vad som föranlett mig att ställa den här frågan är ett konkret exempel från verkligheten, där en förälder till ett barn som är klen och som börjat i den

vanliga förskolan av barnpsykiater uppmanats att med tanke på barnets hälsa flytta över barnet till kyrkans förskola. Barngrupperna där var så mycket mindre, och man räknade med att det skulle bli lugnare för barnet. Den här föräldern fick inte samma förmåner som andra föräldrar när hon vände sig till försäkringskassan, och det är att beklaga.

Jag känner väl till vad som sägs i det här avseendet i lagen om allmän försäkring, och jag är mycket glad över att den bestämmelse jag pekat på nu är på väg att försvinna, för jag är övertygad om att detta kommer att bli riksdagens beslut.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 12 Om planerad användning av hetvatten från kärnkraftverk

Statsrådet CARL THAM erhöll ordet för att besvara *Oswald Söderqvists* (vpk) den 5 april anmälda fråga, 1978/79:479, och anförde:

Herr talman! Jag vill först be herr talmannen och frågeställaren om ursäkt för att jag missade den tidigare utsatta tiden för besvarandet av denna fråga.

Oswald Söderqvist har frågat mig om investeringar kommer att göras eller fortsatta undersökningar kommer att pågå för projekt avscende hetvattenöverföring från kärnkraftverk, även om beslutet om kärnkraft i Sverige skjuts på framtiden.

Vissa utredningar pågår för att närmare klargöra om tekniska och ekonomiska förutsättningar finns för att överföra hetvatten från kärnkraftverk till storstadsområden.

Detta utredningsarbete innebär självfallet inte några bindningar för framtiden. Några investeringar i projekt av detta slag bör inte göras, förrän riksdagen fattat beslut om kärnkraftens roll i landets framtida energiförsörjning.

TORE CLAESON (vpk):

Herr talman! Jag tackar för svaret på Oswald Söderqvists fråga, vilket jag tar emot på grund av hans förhinder.

Frågan är ju synnerligen aktuell mot bakgrund av de senaste veckornas diskussioner och ställningstaganden angående kärnkraften. Vpk har som bekant både tidigare och nu hävdat att vi bör undvika beslut som låser fast oss vid ett framtida atomkraftsberoende. Risker för ett sådant beroende är emellertid mycket stor med den inriktning av energipolitiken som regeringen har föreslagit.

Oavsett vilket antal reaktorer vi har i drift under de närmaste åren, blir det svårt – med de stora investeringarna i eldistribution och inte minst i hetvattenledningar från kärnkraftverken – att säga nej till fortsatta satsningar på atomkraft.

I förlängningen av sådana lösningar, som 800-kilovoltsledningar och

Om planerad användning av hetvatten från kärnkraftverk

Om planerad användning av hetvatten från kärnkraftverk

hetvattenledningar för fjärrvärmeproduktion från exempelvis Forsmark till Stockholm och Uppsala utgör, finns det efter år 2000 bldreaktorer med bl. a. oerhört mycket större säkerhetsrisker.

Spörsmålet om investeringar för planerna på hetvattenledningar, som berörs i den senare delen av frågesvaret, är av intresse också därför att det även handlar om undersöknings- och projekteringskostnader av betydande omfattning. Erfarenhetsmässigt vet vi att det kan bli svårare att stoppa sådana här planer sedan stora kostnader har lagts ned. Det blir lättare att motivera en fortsättning.

I folkpartiregeringens riktlinjer för energipolitiken talas det om att en hetvattenledning från Forsmark kan innebära en ökning av flexibiliteten i en framtid då kärnkraftverket tjänat ut. I sammanhanget nämns kol som en möjlig ersättning, kanske för att motivera de mycket stora kostnaderna och de långa avskrivningstider detta måste föra med sig, avskrivningstider som troligen blir längre än vad kärnkraftsoptimisterna kan göra realistiska, om man kopplar dem till den tid som kärnkraftverket kan fungera.

En väsentlig ökning av kolanvändningen bör över huvud taget inte ske med hänsyn till dess negativa miljöeffekter. I varje fall bör inte den nivå överskridas som har angetts i energikommissionens B-alternativ.

Man måste nu fråga sig vad regeringen menar. Tänker man sig en hetvattenledning från ett Forsmark baserat på kol sedan kärnkraften stoppats eller tjänat ut? Skall vi få ett nytt monument typ Marviken? Och vilka är dessa "vissa utredningar" som pågår och av vilken omfattning är de? Betyder det att möjligheterna fortfarande hålls öppna för att senare utföra Forsmarksanläggningen för avtappning av värme till fjärrvärmenät i Uppsala och Stockholm – för att nu återge den närmast föregående energiministerns besked i denna kammare för ungefär ett år sedan?

Statsrådet CARL THAM:

Herr talman! Innebörden av regeringens hållning är att handlingsfriheten skall bevaras men att inga beslut om hetvattenledningar bör fattas, innan riksdagen har fattat sitt långsiktiga energibeslut rörande kärnkraftens framtida rol: i den svenska energiförsörjningen.

TÖRE CLAESON (vpk):

Herr talman! Även jag har fattat detta, men kvar står frågan vilka utredningar som pågår, vilken omfattning de har och vad de egentligen syftar till.

Är det på det sättet att man trots allt, oavsett om man stoppar kärnkrafts-utbyggnaden och beslutar om en avvecklingsplan eller inte, kommer att planera för en övergång till så att säga koleldade kärnkraftverk, vilket troligen skulle förutsätta en så väsentlig ökning – om det över huvud taget är tekniskt och ekonomiskt möjligt – av kolanvändningen i vårt land att den är omöjlig att klara med nu känd teknik?

Herr talman! Det kan inte hjälpas att det faktiskt – med tanke på det besked som har getts, eller rättare sagt det besked som inte har getts här i dagens

frågesvar, mot bakgrund av innehållet i regeringens energiproposition och mot bakgrund av vad regeringen har sagt då det gäller frågan om den framtida energipolitiken – är på sin plats att begära ytterligare och mer konkret besked av energiministern på den här punkten också.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 13 Föredrogs och hänvisades

Motioner

1978/79:2606 och 2607 till utbildningsutskottet

1978/79:2608 till kulturutskottet

§ 14 Föredrogs men bordlades åter

Konstitutionsutskottets betänkande 1978/79:30

§ 15 Tredje vice talmannen meddelade att på föredragningslistan för morgondagens sammanträde skulle konstitutionsutskottets betänkande nr 30 uppläsa främst bland två gånger bordlagda ärenden.

§ 16 Anmälades och bordlades

Motioner

1978/79:2609 av *Joakim Ollén*

1978/79:2610 av *Lars Werner m. fl.*

1978/79:2611 av *Olle Wästberg* i Stockholm

med anledning av propositionen 1978/79:109 om ändring i datalagen (1973:289)

1978/79:2612 av *Rune Torwald*

1978/79:2613 av *Lars Werner m. fl.*

med anledning av propositionen 1978/79:117 om bemanning av fartyg, m. m.

1978/79:2614 av *Gösta Andersson*

1978/79:2615 av *Bengt Fagerlund*

1978/79:2616 av *Thorbjörn Fälldin m. fl.*

1978/79:2617 av *Hans Wachtmeister m. fl.*

med anledning av propositionen 1978/79:125 med förslag om tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1978/79

1978/79:2618 av *Blenda Littmarck*

1978/79:2619 av *Lars Werner m. fl.*

med anledning av propositionen 1978/79:141 om redovisning av mervärdeskatt, m. m.

1978/79:2620 av *Börje Hörnlund*

1978/79:2621 av *Ingrid Sundberg*

Nr 130

Tisdagen den
24 april 1979

Om planerad användning av hetvatten från kärnkraftverk

1978/79:2622 av *Ingegerd Troedsson m. fl.*

med anledning av propositionen 1978/79:159 med förslag till lag om rätt till ledighet för vissa föreningsuppdrag inom skolan, m. m.

1978/79:2623 av *Hans Wachtmeister m. fl.*

med anledning av propositionen 1978/79:163 med förslag till lag om skötsel av jordbruksmark

1978/79:2624 av *Per Bergman och Oskar Lindkvist*

1978/79:2625 av *Lars Werner m. fl.*

med anledning av propositionen 1978/79:164 om ändring i lagen (1975:1132) om förvärv av hyresfastighet m. m.

1978/79:2626 av *Gunnar Björck i Värmdö*

1978/79:2627 av *Gösta Bohman m. fl.*

1978/79:2628 av *Rune Gustavsson m. fl.*

1978/79:2629 av *Olof Palme m. fl.*

1978/79:2630 av *Lars Werner m. fl.*

med anledning av propositionen 1978/79:178 om husläkarsystem inom hälso- och sjukvården m. m.

1978/79:2631 av *Gösta Bohman m. fl.*

1978/79:2632 av *Ulla Ekelund*

1978/79:2633 av *Christina Rogestam*

1978/79:2634 av *Rolf Rämgård m. fl.*

1978/79:2635 av *Evert Svensson och Bertil Zachrisson*

1978/79:2636 av *Lars Werner m. fl.*

med anledning av propositionen 1978/79:180 om läroplan för grundskolan m. m.

1978/79:2637 av *Hans Wachtmeister m. fl.*

1978/79:2638 av *Lars Werner m. fl.*

med anledning av propositionen 1978/79:183 om ändring i arrendelagstiftningen

1978/79:2639 av *Frida Berglund*

med anledning av propositionen 1978/79:187 om huvudmannaskapet för fjällsäkerheten m. m.

1978/79:2640 av *Britta Hammarbacken m. fl.*

med anledning av propositionen 1978/79:188 om fördjudad företagsdemokrati i kommuner och landstingskommuner

1978/79:2641 av *Lars Werner m. fl.*

med anledning av propositionen 1978/79:195 om förstärkt skydd för fri- och rättigheter m. m.

1978/79:2642 av Bertil Jonasson m. fl.

1978/79:2643 av Eric Krönmark m. fl.

med anledning av propositionen 1978/79:199 om tillfällig stimulans av skogsavverkningarna, m. m.

Nr 130

Tisdagen den
24 april 1979

Anmälan av interpellation

§ 17 Anmäldes och bordlades
Justitieutskottets betänkanden

1978/79:32 med anledning av propositionen 1978/79:100 såvitt gäller anslag till kriminalvården jämte motioner

1978/79:33 med anledning av propositionen 1978/79:132 om tolktaxa

1978/79:34 med förslag till jämkning av bestämmelse i tidigare beslutad lag om ändring i lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar

Försvarsutskottets betänkande

1978/79:22 med anledning av propositionen 1978/79:96 om vissa organisationsfrågor m. m. rörande försvaret jämte motioner

Näringsutskottets betänkande

1978/79:36 med anledning av propositionen 1978/79:100 i vad avser europeiskt rymdsamarbete m. m. och propositionen 1978/79:142 om svensk rymdverksamhet jämte motioner

Arbetsmarknadsutskottets betänkanden

1978/79:29 med anledning av dels propositionen 1978/79:139 om bidrag till Stiftelsen Samhällsföretag m. m., dels propositionen 1978/79:100 bilaga 15 såvitt avser anslag till samma ändamål jämte motioner

1978/79:30 med anledning av dels propositionen 1978/79:133 om organisation för arbetsmiljöfrågor, företagshälsovård samt personalutbildning och personaladministrativ konsultation m. m. inom statsförvaltningen, dels propositionen 1978/79:100 bilaga 11 såvitt avser anslag till Statens personalutbildningsnämnd och Statens personalnämnd jämte motioner

§ 18 Anmälan av interpellation

Anmäldes och bordlades följande interpellation som ingivits till kammarkansliet

den 23 april

1978/79:179 av Bo Siegbahn (m) till handelsministern om åtgärder för att säkra tillgången på olja:

För någon tid sedan kunde man på annonspelare läsa följande uttalande av energisparkommittén:

”Det är inte kris men ett ansträngt läge i fråga om tillgång på eldningsolja,

en situation som vi bör klara upp och behärska genom egna insatser.”

Är detta sant? Så var knappast fallet när uttalandet gjordes och är det ändå mindre i dag. Sveriges oljeläge är tvärtom redan nu prekärt. Ehuru inga siffror offentliggjorts är det allmänt bekant att beredskapslagren hos åtskilliga oljeföretag redan ligger under den lagliga miniminivån. Redan för två månader sedan förklarade även Wallace Hopkin, vice ordförande i den oljeklubb som bildats för att tillgodose medlemmarnas oljebehov i händelse av nya kriser, att Sverige hade kommit under den gräns av leveranser som skulle berättiga oss att begära hjälp av de övriga medlemsstaterna.

Det allvarliga är dock inte dagens situation utan effekterna på något längre sikt, fram mot hösten. De leveranser som då kommer till stånd baseras nämligen på avtal som träffas åtskilliga månader i förväg. Men det ingås i dag inga eller i varje fall endast helt otillräckliga avtal om oljeköp.

Det väsentligaste skälet härtill synes vara att regeringen, i en i och för sig vällovlig strävan att hålla priserna nere, i höstas fastställde stoppriser och nyligen högstpriser som både är och varit så låga att importörerna förlorar ett avsevärt belopp för varje ton de importerar. I själva verket är de av myndigheterna i dag fixerade högstpriserna lägre än i något annat europeiskt land, där fri marknadshushållning inom oljehandeln existerar.

De stora multinationella oljebolagen har t. v. klarat sig någorlunda hyggligt, beroende på att man till en del haft långsiktiga kontrakt som respekterats av säljarna och endast i mindre grad behövt gå ut på den fria inköpsmarknaden.

Så mycket svårare har emellertid situationen varit för de mindre svenska bolag som varit hänvisade till denna fria inköpsmarknad. Ett företag i Sundsvall har redan tvingats lägga ner verksamheten med den kapitalförsöring som detta innebär. Flera andra har varslat om leveransstopp och kommer inte att kunna fortsätta med sin förlustbringande verksamhet länge till, utan tvingas ta upp förhandlingar med de internationella bolagen rörande sin egen begravning. Detta är så mycket mer beklagligt som dessa företag under de gångna åren kunnat leverera olja till lägre priser än vad de internationella bolagen ansett vara lönsamma. Detta har kommit konsumenterna till godo. Skall de nu belönas med att drivas i konkurs? Detta kommer dessutom inte att kunna ske utan allvarliga leveransrubbingar i olika delar av landet, omfattande både kommuner och enskilda, eftersom dessa bolag svarar för över 15 % av lättoljeleveranserna. Dessutom drabbas givetvis ett stort antal agenter och underdistributörer.

Resultatet kommer sålunda att bli att man skapar ett s. k. oligopol, dvs. ger de multinationella företagen tillsammans en monopolställning på den svenska marknaden.

Vidare kommer dessa företag, vilket redan visat sig, att koncentrera importen till vissa storhamnar. All oljehantering i Ronneby, Falkenberg, Mariestad och Lidköping, för att nämna några exempel, kommer att nedläggas. Denna har hittills givit ett värdefullt bidrag till berörda hamnars ekonomi.

Under hänvisning till den här nämnda allvarliga utvecklingen vill jag fråga handelsministern:

1. Vilka åtgärder tänker regeringen vidtaga för att säkra tillgången på olja under de kommande åren?
2. Vad avser regeringen göra för att förhindra att mindre oljeföretag, som under gångna år medverkat till låga oljepriser, tvingas gå i likvidation?
3. Vilken roll anser regeringen att det statliga Svenska Petroleum AB skall spela i detta sammanhang, vad gäller såväl import som distribution?

§ 19 Meddelande om frågor

Meddelades att följande frågor framställdes

den 23 april

1978/79:509 av *Börje Hörnlund* (c) till industriministern om visst industriprojekt i Klemensnäs:

I en interpellation hösten 1978 underströk jag vikten av ett snabbt beslut om byggande av en fabrik i Klemensnäs för tillverkning av den s. k. MDF-plattan. Industriministern var allmänt välvillig i sitt svar men underströk samtidigt bl. a. att marknadsbilden för MDF-plattan var omstridd.

Underlag har emellertid nu presenterats av en välkänd skogskonsult, Jaako Pöyry, Ingenjörbyrå i Helsingfors. Konsultfirman har positiva bedömningar av den framtida marknaden för MDF-plattan. AB Scharins Söners MDF-projekt har därmed fått ett kraftigt stöd.

I min interpellation pekade jag även på betydelsen av att slå vakt om de 300 arbetstillfällena som Scharins har i dag och de arbetstillfällena inom skogsbruks-, sågverks- och transportnäringarna som skulle skapas om MDF-projektet genomfördes.

Det är således konstaterat att MDF-industrin har goda framtidsmöjligheter. Scharins i Skellefteå har under en treårsperiod arbetat på projektet och kan om finansieringsfrågorna klaras av snabbt starta projektet.

Med anledning av det anförda vill jag fråga industriministern:

När avser statsrådet ge klartecken för byggande av en ny fabrik i Klemensnäs för tillverkning av MDF-plattan?

den 24 april

1978/79:510 av *Oswald Söderqvist* (vpk) till utrikesministern om regeringsåtgärder med anledning av förhållandena i Uruguay:

Förtrycket i Uruguay är sedan länge väl känt av den svenska regeringen, svenska riksdagsledamöter och solidaritetsgrupper i Sverige. Förhållandena i Uruguay har försämrats under hela 1970-talet, och ännu är botten tydligen inte nådd. En ny brutal förföljelsevåg har satts i gång de senaste månaderna

Nr 130

Tisdagen den
24 april 1979

*Meddelande om
frågor*

och flera hundra människor har arresterats, särskilt ledande personer inom fackföreningar samt inom student- och ungdomsrörelser. Som vanligt har inga orsaker angivits, och de anhöriga vet ingenting om var de försvunna finns. Föreningen Uruguay i Sverige har upprepade gånger vädjat till regeringen om att fördöma förföljelsen i Uruguay och vidta åtgärder i FN för att försöka påverka situationen till det bättre.

Jag vill därför fråga utrikesministern:

Avser regeringen att med anledning av de nya övergreppen i Uruguay agera mera aktivt i denna fråga?

§ 20 Kammaran åtskildes kl. 16.32.

In fidem

BERTIL BJÖRNSSON

/Solveig Gemert